

2016_10_17 Korkeakoulujen tietohallinto- ja ICT-ohjausryhmä

Korkeakoulujen tietohallinto- ja ICT-ohjausryhmän kokous 2016\5

- Maanantaina 17.10.2016 kello 13:31-16:32
- Kokoushuone Louhi, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Meritullinkatu 10, Helsinki

Jäsenet

- Ilmari Hyvönen, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (puheenjohtaja)
- Juha Haataja, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ~~Jaana Backman, tutkimuspalvelujohtaja, Itä-Suomen yliopisto - ESTE~~
- ~~Jaason Haapakoski, erityisasiantuntija, Terveystieteiden tutkimuskeskus - ESTE~~
- Juha Venho, tietohallintopäällikkö, Turun ammattikorkeakoulu
- ~~Eija Lantta, opintoasiainjohtaja, Lahden ammattikorkeakoulu - ESTE~~
- Ilkka Niemelä, provostti, Aalto-yliopisto - ESTE, sijaisena Kati Hagros, Chief Digital Officer, Aalto-yliopisto
- Manu Pajuluoma, tietohallintojohtaja, Lapin yliopisto
- ~~Pertti Puusaari, rehtori, Hämeen ammattikorkeakoulu - ESTE~~, sijaisena Ari Kuusio, tietohallintojohtaja, HAMK
- Tuija Raaska, kehityspäällikkö, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy
- Eva Maria Raudasoja, johtaja, Oulun yliopisto
- Tuomo Rintamäki, tietohallintojohtaja, Metropolia ammattikorkeakoulu
- Ilkka Siissalo, tietohallintojohtaja, Helsingin yliopisto

Asiantuntijat

- Harri Kuusisto, kehityspäällikkö, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy
- Antti Mäki, johtaja, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy (ryhmän sihteeri)
- Walter Rydman, koordinaattori, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Muistio

1 Kokouksen avaus ja työjärjestyksestä päättäminen

- Hyvönen avasi kokouksen kello 13:31. Aluksi esittäytymiskierros, koska Kati Hagros osallistui ohjausryhmän kokoukseen ensimmäistä kertaa.
- Valtio on päättänyt CSC:n osaomistuksen jakamisesta korkeakouluille ([valtioneuvoston päätös](#)). Yhtiön hallitukseen on nimetty Jyväskylän yliopiston rehtori Matti Manninen ja Oulun ammattikorkeakoulun rehtori Jouko Paaso. Osa korkeakouluista ei ole vielä palauttanut allekirjoittamaansa osakassopimusta opetus- ja kulttuuriministeriölle. Neuvottelukuntaa ei ole vielä asetettu, koska omistajaohjauksesta vastannut virkamies siirtyi Valtioneuvoston kansliaan eikä vapautuneeseen tehtävään ole vielä nimetty uutta henkilöä. Neuvottelukunnan asettamisen jälkeen korkeakoulujohdon ICT-kokous järjestetään yhdessä sen kanssa vuoden 2017 alkupuolella.

2 Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

- Hyväksyttiin muistio kokouksesta 29.8.2016 ([2016_10_17_Liite_1_Muistio_Korkeakoulujen_tietohallinto- ja ICT-ohjausryhman_kokouksesta_29_08_2016.pdf](#))

3 OKM:n ja CSC:n välisen vuosisopimusneuvottelun tilanne

- Haataja esitteli ([2016_10_17_Liite_4_CSC-asioita_Haataja.pptx](#)). Keskusteluseria
- Kokonaisuus tulee olemaan pitkälti sama kuin vuonna 2016, mutta palvelukokonaisuuksien sisällä on jonkin verran muutoksia sisällöissä ja painotuksissa. Nykyistä sopimusta voi käyttää yksityiskohtaisena luonnoksena seuraavasta ja esittää sen pohjalta mahdollisia muutoksia. KTPO-CSC-seminaari järjestetään 31.10.2016 sopimuksen palvelujen/palvelukokonaisuuksien vastuuhenkilöille.
- Alustuksessa käytiin lävitse myös investoinnit, joiden myötä KTPO:n rahoitus CSC:lle on yhteensä noin 28 miljoonaa vuodessa. Varsinaisen palvelunostosopimuksen arvo on 18 miljoonaa. Tästä valtion talousarviovarat kattavat 16 miljoonaa ja loput katetaan OKM:n aiemmin maksamilla ennakoilla. Ensi vuoden jälkeen ennakoita ei enää ole käytettävissä. Ellei talousarviossa osoiteta uusia resursseja, laskee hankinta reilun 10 prosenttia. OKM:llä on CSC:ltä ostamiinsa palveluihin eri momentti kuin korkeakoulujen rahoittamiseen.
- Investoinneissa näkyvät CSC:n esittämät omarahoitusosuudet EU-hankkeisiin. OKM ei ole rahoittanut niitä aiemmin eikä tule jatkossakaan rahoittamaan niitä esitettyssä muodossa vaan aina käytetään harkintaa. Tähän mennessä OKM on halunnut tukea korkeakoulukenttää ja Suomen näkyvyyttä EU:n tutkimusinfrastruktuurihankkeissa CSC:n kautta, jolloin niiden käyttö on mahdollista kaikille tutkijoille. Tulevaisuuden myöntövarasta on vaikea sanoa. Jatkossa CSC:n palveluiden myynnistä kerättävällä vähäisellä katteella voidaan rahoittaa myös näitä infrastruktuureja, jos omistajastrategian puitteissa kertyvät varat näin päätetään käyttää.
- Laskenta- ja datanhallintaympäristön kasvavat käytettävyyksivaatimukset liittyvät tieteellisen laskennan laajentumiseen uusille tieteenaloille. Esimerkiksi humanistisilla ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla suuria tekstikorpuksia tai muita aineistoja on digitoitu. Niiden tutkijakunta ei ole itse tottunut kirjoittamaan koodia data-analyysejä varten tai käyttämään pelkistettyjä käyttöliittymiä. Käytettävyys

korostuu, jotta voidaan tarjota työkaluja joustavasti ja tehokkaasti näille uusille aloille.

- Datamäärät kasvavat räjähdysmäisesti. Esimerkiksi lääketieteessä potilaan koko genomi voidaan pian lukea rutiininomaisesti. Samoin perustettavien genomi- ja syöpäkeskusten infrastruktuuria ei ole vielä ratkaistu. Tieteellisen laskennan yhteistyöfoorumien johdolla tulisi pohtia, mitä tehdään kansallisesti ja mitä korkeakoulukeskeisesti, jotta nämä aivan massiiviset tarpeet voidaan hallita. On etsittävä uusia poikkihallinnollisia tapoja ja rahoitusta.

4 Tutkimustietovaranto

- Rydman esitteli (2016_10_17_Liite_5_Kohti_valtakunnallista_tutkimustietovarantoa.pptx). Kirjattiin keskustelusta ohjausryhmän huomiot valmistelun tueksi.
- Tällä hetkellä Suomessa tehtävästä tutkimuksesta kerätään tietoja hajautetusti useisiin paikkoihin. Tietoja ei ole linkitetty toisiinsa ja ne ovat heikosti hyödynnettävissä. CSC on saanut OKM:ltä toimeksiannon valtakunnallisen tutkimustietovarannon toteuttamiseksi. Tavoite on koota kaikki tutkimuksesta kerättävät metatiedot yhteen paikkaan, josta tietoja voi helposti hyödyntää erilaisissa sähköisissä palveluissa. Tutkimustietovarannon merkittävin hyöty koituu tutkijalle, jonka ei enää tarvitse syöttää tietojaan useisiin järjestelmiin. Rahoituksen hakemisesta sekä tutkimustyön raportoinnista ja seurannasta aiheutuva hallinnollinen työ tulee vähenemään. Suunnittelu on käynnistynyt syyskuun alussa.
- Kokonaiskuvaan tulee lisätä alustava aikataulu mukaan. Tarvitaan myös tietovirtojen nuolet, jotta masterdata ja lähdejärjestelmät tulevat määritellyiksi.
- Datan laatu on kyseenalaista, kun tutkijat kuitenkin edelleen hyvin paljon vastaavat tiedon syöttämisestä. Esimerkiksi julkaisutietojen laatu ja kattavuus on parantunut, kun niitä kerätään säännöllisesti ja käytetään rahoituksen pohjana. Koska kaikki tutkijat eivät pidä tietojen raportointia hyödyllisenä, niissä on edelleen puutteita. Tutkimustietovarannon myötä tutkijoiden saama hyöty voi lisääntyä ja siten motivoitua puolestaan paremman tiedon tuottamista jatkossa. Olemassaolevia lähteitä käyttämällä yritetään myös vähentää tarvetta itse syötetyille tiedoille.
- Tavoitteet ovat hienot, mutta mitä tapahtuu niiden törmätessä käytäntöön? Korkeakoulujen johto on syytä pitää hyvin tietoisena kokonaisuudesta ja sen tavoitteista.

5 Asiat FUNET-työvaliokuntana

Kuusisto esitteli (luottamukselliset liitteet, liite 2). Eduroam-asia valmistuu käsittelyyn vasta joulukuun kokoukseen.

5.1 FUNET-verkon tulevaisuustyöryhmän tilannekatsaus

- Käsitelty kokouksissa 21.1.2016/59, 17.3.2016/65 ja 29.8.2016. Keskusteltiin tilannekatsauksesta.
- Loppuraportti ja toimenpide-ehdotus vaihtoehtoinen tulee tämän ohjausryhmän viimeiseen kokoukseen käsiteltäväksi ja hyvissä ajoin tutustuttavaksi, kun viimeinen valmistelutyöpaja on pidetty 21.11.2016.
- Raportissa esitettäisiin koonti päätösaikataulusta myös perälautoineen, jotta investointeja ja niiden rahoitustapaa voidaan valmistella.

5.2 GÉANT puitekilpailutus laaS-pilvikapasiteetista

- Käsitelty ja päätetty osallistumisesta kokouksissa 17.3.2016/63 ja 29.8.2016. Keskusteltiin tilannekatsauksesta.
- Kilpailutus on ratkennut, mutta hinnat eivät ole vielä käytettävissä.
- Suomen osalta hankintatapa tulee ratkaista, osallistumispakkoa ei ole. CSC voi toimia pelkkänä porttina jäsenorganisaatioiden omille minikilpailutuksille kansainvälisen puitesopimuksen käyttämiseksi. Vaihtoehtona on myös CSC:n tuotteistamat palvelut jäsenorganisaatioidensa käyttöön. Jos palveluita tarjotaan FUNET:n osana, linjataan niistä tässä ohjausryhmässä. Muutoin tuotteistaminen on yrityksen päätettävissä ja ostaminen kunkin jäsenorganisaation asia. On mietittävä mikä rooli CSC:lle halutaan.
- Todettiin, että ainakin tiedotustoimintaa pitäisi järjestää keskitetysti. Aktiivista tiedotusta tarvitaan, koska pilvipalvelun tarve on usein välitön ja ostajana voi olla IT-toimintojen ulkopuolla työskentelvä toimija korkeakoulun laajassa organisaatiossa, minkä vuoksi tietoisuus käytettävissä olevista palveluista on heikko.

5.3 GÉANT:n ja Nordunetin kilpailutus video- ja verkkoneuvottelupalvelusta

- Päätetty osallistumisesta kokouksessa 29.8.2016. Keskusteltiin tilannekatsauksesta.
- Nykyinen videoviestintävälineiden tilanne on huono. Luotettavasti toimivaa, nykyiset viestintästandardit täyttävää ja mm. tallentamisen ja tallenteiden jakamisen mahdollistavaa palvelua ei ole käytössä.
- Yhteinen VideoFunct-asiiantuntijaryhmä on valmistellut asiaa ja seuraa yleisesti tarpeiden ja ratkaisujen kehitystä. Pohdittiin, oliko tämä ohjausryhmässä käyty tärkeä kehittämissisältöä koskeva keskustelu oikeassa paikassa?

6 Korkeakoulujen ICT-palveluiden nykytilan ja tavoitetilan kuvaus

- Mäki esitteli (2016_10_17_Liite_3_Korkeakoulujen ICT-palveluiden nykytila ja tavoitetilakuvaus.pptx) päätösanian.
- Mäki esitti, että kokouksessa 17.3.2016 esitetyn mukaisesti päätetään kuvauksen kokoamisesta syksyn 2016 AAPA-FUCIO:n systeemikyselyn pohjalta
- Todettiin, että systeemikysely on hyvä työkalu, mutta väärä tässä yhteydessä. Systeemikyselyssä selviää kyllä mitä palveluita tuotenimien tasolla ostetaan, mutta ei muita tärkeitä asioita, kuten konesalien tai etätuen järjestämistä.

- Pajuluoma esitteli AAPA:n ja FUCIO:n valmistelemien ehdotuksen toimenpiteiksi, joihin ryhdyttäisiin Mäen ehdotuksen sijaan (AAPAn ja FUCIO:n ehdotus toimenpiteiksi). Tavoite ulkoiselle arvioinnille olisi tuottaa korkeakoulujen tarpeisiin istuva portfolio CSC:n tuottamista palveluista sekä ehdotus portfoliosta aiempaa paremmin tukeva ohjausmallista. AAPA ja FUCIO -verkostot määrittäisivät yhdessä korkeakouluissa keskeisiksi koetut palvelut, joita sitten tarkasteltaisiin mm. osaamisen ja kustannustehokkuuden näkökulmista. Esitetyt arvioinnin toteutus olisi tavallaan täydennys 2014 Ernst & Youngin tekemälle selvitykselle, joskin toimeksiantajina olisivat nyt korkeakoulut.
- Ehdotus osoitettaisiin Arenelle ja Unifille sekä CSC:n omistajaohjauksesta vastaavalle taholle opetus- ja kulttuuriministeriössä, koska selvitys olisi omistajalle luonnollisesti kuuluva asia ja siten asetettavaa neuvottelukuntaa palveleva. Ehdotuksen taustalla on nimenomaan korkeakoulujen tuleminen CSC:n osastajiksi ja siten AAPA:ssa ja FUCIO:ssa herännyt erityinen kiinnostus CSC:tä kohtaan.
- Mahdollisesti selvityksen tekijän tulisi olla ulkopuolinen, mutta korkeakouluja hyvin tunteva taho, esimerkiksi EUNIS:n tai GÉANT:n suunnasta.
- Ehdotuksella ei pyrittäisi kuvaamaan koko korkeakoulujen ICT-palveluiden nykytilaa vaan aloittamaan yhdestä osasta, CSC:stä, mikä palvelisi tulevaisuuden tavoitetilan suunnittelua ja auttaisi jatkossa seuraavien askeleiden ottamista kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Koko korkeakoulusektoria koskeva analyysi, kaikkien toimijoiden ja yhteistyörakenteiden huomioimiseksi on myöhemmän etenemisen tavoite.
- **Päätettiin, ettei edetä Mäen ehdottamalla tavalla, mutta todetaan että ryhmä kannattaa AAPA:n ja FUCIO:n valmistelemia ehdotusta toimenpiteiksi ja se saatetaan neuvottelukunnan tietoon kunhan se on asetettu.**

7 Yhteisten arkkitehtuurien ja korkeakoulujen tietomallin hallintamalli

- Raaska esitteli 13.5.2016 hyväksytystä mallista saadut kommentit (13.5.2016/38). Keskusteluaasia
- Kommenteissa esille on noussut, miten kokonaiskuvaan perustetaan uusia ryhmiä tai arkkitehtuureita sekä miten samoja arkkitehtuureja hallinnoivien ryhmien toiminta yhteensovitetaan (korkeakoulutuksen ja tutkimuksen ICT:n ohjausyhteistyö: ka.csc.fi).
- Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon ja OKM:n tiedonkeruiden ohjausryhmän toiminta jakautuisi jatkossa siten, että tutkimusta koskevat asiat siirtyisivät eri ryhmän käsiteltäviksi. Samalla ohjausryhmän mandaattia ja tehtävää voitaisiin tarkentaa sopimaan paremmin yhteen Korkeakoulujen opiskelun ja opetuksen tukipalveluiden ja hallinnon yhteistyöryhmän (KOOTUKI) kanssa.
- Nyt jaossa olevilla koulutuksen kehittämisavustuksilla mahdollisesti perustettavien hankkeiden tulisi tuottaa koko koulutusastetta tai koulutussektoria koskevia parannuksia. Kun hanke tuottaa valtakunnallista hyötyä, on mietittävä sen hallinta ja ylläpito myös valmistumisen jälkeen. Alkuperäinen korkeakoulu ei voi jäädä hallitsemaan yleiseen käyttöön tarkoitettuja tuloksia.
- Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen yhteisen ICT:n alueelle ratkaisuja tuottavien kehittämishankkeiden kytkeytyminen ja osallistuminen ohjausyhteistyöhön on ratkaistava eli governance mietittävä kunnolla. Näissä ohjausyhteistyön rakenteissa ei välttämättä ole oikeat ihmiset hallintaa ohjaamassa.
- CSC:n olisi vähintään huolehdittava kehittämishankkeissa syntyvien määritysten ja ratkaisujen tallentamisesta osana OKM:n CSC:itä hankkimaa palvelukokonaisuutta.
- Johtopäätöksenä todettiin, että ministeriön on jatkossakin näitä rakenteita asettaessaan huomioitava myös korkeakoulujen omat rakenteet, jotta kokonaiskuva säilyy ymmärrettävänä. Lisäksi mahdollisesti syntyvän kansallisen hyödyn osalta on varmistettava sen tallentaminen pysyvästi yhteistä käyttöä varten.

8 Ohjausryhmän toiminnan itsearviointi ja loppuraportin luonnos

- Mäki esitteli luonnoksen. Käsitelty kokouksissa 17.3.2016/64 ja 29.8.2016, päätösasia:
- Todettiin, että luonnos ei käsittele asettamiskirjeen 1. ja 2. tehtävää, joiden osalta ohjausryhmä kenties on onnistunut huomattavasti, koska ei ole pystytty linjaamaan KTPO-CSC-sopimuksesta kokonaisuutena lainkaan, toisaalta ohjausryhmä on saanut selkeämmän kuvan kokonaisuudesta ja omistajuudesta on keskusteltu paljon. Ohjausryhmän muutos on ottanut aikansa, koska ohjausryhmän käsiteltävänä ovat näkökulmat koulutuksesta, opetuksesta, oppimisesta ja tutkimuksesta sekä tietotekniikasta. Ryhmän päätösvallassa olevan FUNETin osalta KTPO-CSC-sopimuksen käsittely on parantunut selvästi ja siinä on myös linjattu asioista. Toisaalta ohjausryhmän toiminnassa FUNET-työvaliokuntana on tärkeää, että sisältö, aikataulu ja budjetti olisivat vielä jämäkämmin päätettävissä ja sitten seurattavina. Seuraavassa versiossa kaikkia tehtäviä koskeva itsearviointi otetaan mukaan ja erityisesti "päättää" ja "ohjaa" -rooleja tulee tarkastella.
- Pohdittiin, miten voitaisiin huomioida edunsaajien rooli itsearvioinnissa.
- **Loppuraportin rungoiksi otetaan asettamiskirjeen otsikot ja siinä luetellut tehtävät sekä tässä luonnoksessa esitetyt muut teemat. Edetään haastatteleamalla ohjausryhmän jäsenet ja sitten keskustelemalla seuraavan luonnoksen pohjalta joulukuun kokouksessa, jonka jälkeen lopullinen raporttimuotoilu voitaisiin hyväksyä sähköpostitse.**

9 Seurattavat asiat

- Seurattavien asioiden lista
- Parhailaan laaditaan hankintayhteistyösopimusta uuden kirjastojärjestelmän hankkimiseksi. Työryhmässä ovat edustettuina ammattikorkeakoulut, SYN (Suomen yliopistokirjastojen neuvosto), Erikoiskirjastot ja Kansalliskirjasto. Asia on seurattavien hankkeiden listalla. Voitaisiin kutsua Kristiina Hormia-Poutanen Kansalliskirjastosta seuraavaan ohjausryhmän kokoukseen, mikäli agendaan saadaan tiivistettyä tilaa.

10 Ilmoitus- ja muut esille tulevat asiat

- Ohjausryhmän viimeinen kokous 2.12.2016
- Suomi.fi-tunnistautuminen. Mitkä palvelut (opiskelijoille, henkilökunnalle, jne.) voidaan toteuttaa suomi.fi:n kautta? (suomi.fi-palveluiden käyttöönotosta [kapa-lain aamukahveilla](#))

- Asia on seurattavien asioiden listalla linkeineen
- Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteinen tietovirta- ja sanastotyön koordinaatioryhmä käsitellyt kokouksessaan 16.5.2016 Väestörekisterikeskuksen asiantuntijoiden kanssa ja toimii opetushallinnon alan yhteystahona kansalliseen palveluarkkitehtuuriin liittyvissä asioissa
- Korkeakoulujen toiminta on julkista (esimerkkinä käyttöoikeutetuista mainittu ammattikorkeakoulut): "Tunnistaminen ja viestinvälitys ovat käytettävissä julkisen hallintotehtävän hoitamisessa. Jos samassa järjestelmässä käsitellään sekä julkista tehtävää että muuta asiointia, asiakkaan on osoitettava millä tavalla eri asioinnit on eriytetty." VRK päättää tapauskohtaisesti, korkeakouluista pyydetty linjausta.
- VRK:n ratkaisua ei vielä ole korkeakouluista, CSC pommittaa (sihteerinä), mutta "Ammattikorkeakoulut" mainittu kaikkien palveluiden käyttöön oikeutettujen julkista tehtävää hoitavien organisaatioiden esimerkkinä KAPA-lain aamukahveilla 11.10.2016
- Pajuluoma kertoi, että AAPA:n ja FUCIO:n yhteinen kanta on, että nämä kansalliset ratkaisut tulisi saada mahdollisimman laajaan käyttöön ja siksi olisi tärkeää alkaa valvomaan korkeakoulusektorin näkökulmasta tärkeiden kysymysten edistymistä.
- Hyvönen pyysi lähettämään hänelle mahdollisia näkemyksiä auttamaan OKM:n kantojen muodostamisessa ja Pajuluoma puolestaan pyysi Hyvöstä toimittamaan OKM:n saamat tiedustelut AAPA:lle ja FUCIO:lle kommentoitaviksi.
- Miten koulutuksen kehittämiseksi nyt haettavien valtionavustusten käsittelyä voitaisiin seurata tai siihen osallistua? Ainakin joulukuun kokouksessa voidaan tutustua OKM:n saamiin avustushakemuksiin.
- Lopuksi todettiin, että tätä ryhmää vastaava yhteinen elin tarvitaan jatkossakin.

11 Kokouksen päättäminen

- Hyvönen päätti kokouksen kello 16:32

Liitteet

- 2016_10_17_Liite_1_Muistio_Korkeakoulujen_tietohallinto- ja ICT-ohjausryhman_kokouksesta_29_08_2016.pdf
- 2016_10_17_Liite_3_Korkeakoulujen ICT-palveluiden_nykytila_ ja_ tavoitetilakuvaus.pptx
- 2016_10_17_Liite_4_CSC-asioita_Haataja.pptx
- 2016_10_17_Liite_5_Kohti_valtakunnallista_tutkimustietovarantoa.pptx
- 2016_10_17 luottamukselliset liitteet
- AAPAn ja FUCIO:n ehdotus toimenpiteiksi